

BESZÁMOLÓ

a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Tárcaközi Bizottság (NEFE TB) részére a 2006. évi nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) tevékenységről és a 2007. évre tervezett feladatokról

Vezetői összefoglaló

Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködési politikájának meghatározó alapelveit és céljait 2006-ban is az ENSZ, az OECD és az Európai Unió által kidolgozott és elfogadott normák és irányelvek határozták meg, amelyek a világban létező szegénység csökkentését, a fenntartható fejlődés, a béke és biztonság feltételeinek megteremtését és megszilárdítását, az emberi jogok tiszteletben tartását, az egyenlőtlenségek mérséklését és a jó kormányzás gyakorlatának elterjesztését tekintik feladatuknak. A donorközösség tagjaként Magyarország 2006-ban arra törekedett, hogy a nemzetközi fejlesztési együttműködés eszközeivel hozzájáruljon az Európai Unió 2005 decemberében elfogadott fejlesztéspolitikai nyilatkozatának teljesítéséhez.

Önálló arculatú NEFE-tevékenységünk első hároméves szakaszának eddigi tapasztalatai alátámasztják az uniós NEFE-hez illeszkedő és hozzáadott értéket teremtő magyar fejlesztési politika megalapozottságát. Sikerült beazonosítanunk a célokat, a partnerországok körét, az együttműködés területeit és kialakítanunk a végrehajtás kereteit. Az EU donorpolitikájában általánosan elfogadottá vált, hogy a földrajzi kiegyensúlyozottság alapján – az Afrika-központú politikán túlmenően – az uniós NEFE is különös figyelmet fordít a kelet-európai országokra és a Balkán térségére. Helyes döntésnek bizonyult, hogy a magyar NEFE-ben előtérbe helyeztük a komparatív előnyöket nyújtó együttműködési témákhoz, mindenképp a jó kormányzáshoz, a politikai és gazdasági átmenet tapasztalatainak átadásához kapcsolódó tevékenységet. Tény ugyanakkor az is, hogy a magyar NEFE csak szerény mértékben tudott figyelmet, pénzügyi forrást, humán kapacitást biztosítani az afrikai kontinens szub-szahari térségébe irányuló NEFE-feladatok ellátásához.

2006-ban a hivatalos fejlesztési támogatás (Official Development Assistance – ODA) aránya – az előzetes becslések szerint – elérte a magyar bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,11 %-át. Ez a statisztikai mutató megegyezik a többi új donor EU-tagállam ODA/GNI arányszámával. Alaposabb elemzést igényel viszont az a jelenség, hogy a magyar NEFE-ben továbbra is magas a multilaterális keretekben biztosított támogatás aránya és jelentősen visszaesett a kétoldalú alapon nyújtott támogatás volumene. A NEFE-előirányzat bilaterális forráshiányát csak részben enyhítette a társfinanszírozáshoz kapcsolódó előnyök kihasználása. A magyar NEFE-tevékenység nemzetközi elismertetése, valamint külpolitikai és külgazdasági érdekérvényesítési képességeink javítása szempontjából alapvető fontosságú, hogy a jövőben hatékonyabbá tegyük bilaterális fejlesztési együttműködési eszközrendszerünket, növeljük a kétoldalú dimenzió súlyát.

A 2007. évi feladatok között kihívást jelent a magyar NEFE-képességek korszerűsítése, az EU és az OECD DAC normáihoz való felzárkóztatása. A NEFE-tevékenység továbbfejlesztéséhez az eddiginél is célirányosabb módon kell alkalmazni azokat az alapelveket, amelyek a partnerországgal történő egyeztetésekhez, a donorok közötti

harmonizációhoz, a NEFE-koherencia biztosításához kötődnek. Az ENSZ 2015-re teljesítendő Millenniumi Fejlesztési Céljainak elérése, illetve NEFE-ráfordításainknak az EU-célkitűzésekkel összhangban vállalt növelésével (2010-re a hazai GNI 0,17%-ára) megnyíló lehetőségek érdekeink szerinti hasznosítása csak úgy valósítható meg, ha egyrészt növeljük a tervezés, a végrehajtás és az eredményességmérés hatékonyságát, az elszámolás átláthatóságát, másrészt a szaktárcák és a tágabb, nem állami szektor összehangolt közös cselekvésével elősegítjük a hazai fejlesztések kínálta szinergia kiaknázását a NEFE céljaira. A hosszú távú programozás érdekében kiemelt feladat a nemzeti országstratégiák elkészítése, s ennek keretében 2007-ben a Vietnammal és a Bosznia-Hercegovinával foglalkozó, NEFE szempontú koncepció kidolgozása. Az Európai Fejlesztési Alapban (EDF) 2008-tól esedékes tagságunk és más, magyar hozzájárulásokból is működő nemzetközi pénzügyi alapok forrásainak hasznosítása fontossá teszi, hogy 2007. folyamán intenzívvé váljon a felkészülés - elsősorban a vállalati és a civil szféra felkészítése - a pályázati lehetőségek eredményes kiaknázására.

A hatékony és sikerorientált NEFE-tevékenység érdekében 2007-ben nem csupán a partnerországok körét célszerű újragondolni, hanem azonosítandóak azok a tematikus területek is, amelyeken Magyarország – az EU célkitűzéseivel is összhangban – érdemben hozzá tud járulni a partnerországok fejlődéséhez, a globális NEFE-célok érvényesüléséhez, és ennek érdekében – a tevékenység stabilitása szempontjából – megvizsgálandó a kormányzati NEFE-előirányzat tervezhetősége is.

A NEFE-tevékenység fejlesztéséhez szorosan kapcsolódik a NEFE-barát jogszabályi környezet kialakítása. Ennek érdekében tovább kell folytatni az egyeztetéseket egy önálló NEFE-törvény előkészítéséről, valamint a fejlesztési együttműködési tevékenységhez kötődő jogszabályok módosításáról.

A nemzetközi fejlesztési tevékenység hazai közéletben való megjelenítése elengedhetetlenül teszi a NEFE céljaival kapcsolatos – a mérések szerint meglehetősen alacsony – társadalmi tudatosság és elfogadottság erősítését. Összehangolt kommunikációval, a NEFE-szakemberképzés országos szintű elterjedésének ösztönzésével, a NEFE kérdéskörének oktatásban való megjelenítésével lehet elősegítenünk, hogy a társadalom szélesebb rétegei is megértsék és támogassák a nemzetközi fejlesztési politika céljait és elfogadják a világ fejletlenebb részeiben zajló folyamatok alakításáért vállalandó globális felelősséget.

I. A NEFE tevékenység intézményi keretei

I.1 A Magyarország nemzetközi fejlesztési politikáját meghatározó hazai jogszabályi környezet 2006-ban lényegében változatlan maradt. A külügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 166/2006. (VII. 28.) sz. kormányrendelet megerősítette, hogy a külügyminiszter a külpolitikáért viselt felelőssége keretében felel a Kormány nemzetközi fejlesztési együttműködési politikájáért, és ennek érdekében Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Tárcaközi Bizottságot (NEFE TB) működtet, amely meghatározza a támogatandó partnerországok körét és kijelöli az ágazati prioritásokat. A kormányrendelet rendelkezik arról is, hogy a külügyminiszter a nemzetközi normák és a hatályos magyar jogszabályok alapján koordinálja és irányítja a nemzetközi fejlesztési együttműködési tevékenységet: a technikai együttműködési, a projekt típusú és a humanitárius

segélyprogramokat, ennek során kapcsolatot tart és együttműködik a projektvégrehajtókkal, beleértve a segély- és más civil szervezeteket.

A NEFE és a humanitárius segélyezés fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználását szabályozza a „3/2006. (IV. 3.) KüM. rendelet a Külügyminisztérium fejezetnél az egyes fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának, ellenőrzésének szabályairól”, illetve a külügyminiszter 7/2006. utasítása a felhasználás szabályairól és eljárási rendjéről.

I.2 2006-ban a NEFE TB egy ülést tartott: február 17-én elfogadta a 2005. évi nemzetközi fejlesztési tevékenységről készített beszámolót és határozatában megjelölte a 2006. év fő feladatait, a fejlesztés irányait, meghatározva a magyar NEFE-politika célországait és a kiemelt ágazatokat, valamint az EU-tagságunkból adódó feladatokat. A beszámolót a kormány tagjai is megkapták.

I.3 A NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület (TTT) 2006. február 10-én ült össze, és jogosítványaival élve véleményezte a TB elé kerülő beszámolót, megvitatta a magyar NEFE-politika végrehajtásának aktuális helyzetét, javaslatokat fogalmazott meg a jogszabályi háttérre, az intézményi szerkezetre vonatkozóan, döntött továbbá a tagsági kör bővítéséről. A TTT mandátuma 2006. végén lejárt, a Külügyminisztérium megtette a szükséges lépéseket a testület megújítására. *(Az új testület 2007. február 19-én megtartotta első ülését.)*

I.4 A NEFE Tárcaközi Szakértői Munkacsoport (TSZMCS) a tárgyévben három ízben (2006.01.30., 2006.03.09., 2006.09.15.) ülésezett. Áttekintette az EU-tagságból fakadó teendőket, valamint a TB határozatainak végrehajtását. A TSZMCS megfelelő fórumnak bizonyult a tárcák álláspontjának egyeztetésére, a kölcsönös és folyamatos tájékoztatásra és az ágazati érdekek összehangolására. Eredményesen működött közre a teljes hazai NEFE tevékenységről készített anyagok (OECD DAC jelentés, tájékoztató a kormány számára stb.) összeállításában és a NEFE TB ülésének előkészítésében.

I.5 A NEFE pénzügyi előirányzatának működtetését kezelő külügyminisztériumi Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Munkabizottság (NEFE MB) a vonatkozó külügyminiszteri utasításnak megfelelően havi rendszerességgel megtartotta üléseit, és a NEFE-programok, illetve a kül- és biztonságpolitikai, valamint a külgazdasági célok összehangolását, a célországok és szektorok fontosságát szem előtt tartva javaslatokat terjesztett a döntéshozók elé a NEFE-projektek kiválasztásáról, a NEFE-keret indikatív felosztásáról, a pályáztatásról és más gyakorlati kérdésekről.

I.6 Az Európai Unió döntéshozatali tevékenységében való részvételről és az ehhez kapcsolódó kormányzati koordinációról szóló 1007/2004. (II. 12.) Korm. határozat alapján folytatta működését a 29. sz. (a 1123/2006. (XII. 15.) Korm. hat. alapján immár 26. sz.) Nemzetközi fejlesztési együttműködési szakértői munkacsoport, amelynek keretei között a Külügyminisztérium főfelelősségével és a szaktárcák társfelelőssége mellett dolgozzák ki a nemzetközi fejlesztési együttműködési kérdésekben az Európai Unió egyes fórumain képviselendő magyar álláspontot.

I.7 A NEFE TB 2/2004. határozata alapján megalakított Humanitárius Segélykoordinációs Szakértői Munkacsoport (HUMSEKO) a szaktárcák, valamint a katasztrófa-elhárításban és a segélynyújtásban leghatékonyabb hazai karitatív szervezetek képviselőinek részvételével a

tárgyévben négy ülést tartott (2006.01.30., 2006.05.29, 2006.08.03., 2006.09.07.). Napirendjén szerepeltek a működéssel, a koordináció-bővítéssel és kapacitásépítéssel, illetve a magyar segélyakciók összehangolásával és végrehajtásával kapcsolatos kérdések.

I.8 A 2006-ban tartott országgyűlési választásokat követően változott a kormányzati intézményrendszer. Ennek kihatása volt a Külügyminisztérium belső szerkezetére is; az intézményen belüli átalakítások következtében a korábban csak a NEFE- és a humanitárius segélyezéssel foglalkozó főosztály feladatköre a gazdaság- és a tudománydiplomácia koordinálásával bővült, és 2006. szeptember 1. óta Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési, Gazdaság- és Tudománydiplomáciai Főosztály néven működik tovább. A profilbővítés hosszabb távon hozzájárulhat, hogy szerves kapcsolat alakuljon ki a NEFE tevékenység és a külgazdasági érdekek között, a kutatás-fejlesztés tapasztalatainak hasznosítása révén is növekedjen a nemzetközi fejlesztési együttműködés hatékonysága, továbbá erősödjön a gazdasági szereplők, valamint a kutatási és az oktatási szféra bevonása a NEFE-programok végrehajtásába. Az összevonás következtében a konkrétan a fejlesztési és humanitárius segélyezéssel foglalkozó munkatársak száma nem változott; a szervezeti egység az év során a hatékony működéshez minimálisan szükséges 15 fős létszámmal működött. A főosztályt a létszámcsökkentések nem érintették, a 2007. évi feladatok (afgán PRT projekt, felkészülés az EU-forrásokba 2008-tól lehetővé váló bekapcsolódásra) azonban az eddiginél nagyobb létszámot igényelnek a főosztályon.

1.9 2006. szeptember 15-én hatályba lépett az a szerződés, amelyet a Külügyminisztérium közbeszerzési eljárás eredményeként kötött a HUN-IDA Kht.-val a NEFE-végrehajtói szakintézményi feladatok, közöttük a monitoringgal és az értékeléssel kapcsolatos teendők ellátására. Ennek alapján a Külügyminisztérium az eddiginél tervezhetőbb és hatékonyabb formában felügyelheti a NEFE-előirányzatból finanszírozott projektek megvalósítását. A Főosztály és a HUN-IDA Kht. megkezdte az EU Transition Facility alapjából pályázaton elnyert kapacitásépítő, ún. twinning-light projekt végrehajtását a finn Külügyminisztériummal kötött szerződés szerint. A 230 ezer eurós projekt megvalósításával minőségileg javulhat a Külügyminisztérium és végrehajtó szakintézménye EU- és OECD-normákhoz igazodó projekttervezési, -végrehajtási és -ellenőrzési tevékenysége, ezáltal a magyar kormány nemzetközi fejlesztési együttműködési politikájának áttekinthetősége és elismertsége. A fentieket segítik a kanadai nemzetközi fejlesztési ügynökséggel (CIDA) kialakított intézményfejlesztési program keretében átvett monitoring és értékelési módszerek, illetve a kialakított egységesített indikátorok és hatásmérők.

II. A TB 2006. évi határozatainak végrehajtása

II.1 A Külügyminisztérium diplomáciai úton értesítette Kínát, hogy a magyar NEFE politika a továbbiakban nem tekinti az ázsiai országot partnerországnak. A bejelentés nem járt negatív következményekkel a kétoldalú kapcsolatokra.

II.2 NEFE keretszerződés

A 205/2006. (X.16.) Korm. rendelet kihirdette a Magyar Köztársaság Kormánya, valamint a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya között a nemzetközi fejlesztési együttműködésről 2005-ben kötött Megállapodást.

II.3 A külképviseletek NEFE-tevékenysége

A Külügyminisztérium utasította a külképviseleteket – különös tekintettel a partnerországokban működő nagykövetségekre –, hogy hangsúlyozottan foglalkozzanak a fogadó ország NEFE igényeivel, aktívan vegyenek részt az EU-tagállamok egyeztető megbeszélésein. Jelentősen javult a nagykövetségek NEFE témájú jelentőmunkája. Egyes fejlett, a donortevékenységben nagy hagyományokkal rendelkező országokban (pl. Finnország, Hollandia, Kanada) működő nagykövetségeink jelentős szerepet vállaltak az ismeretszerzést, a közös tevékenységet segítő együttműködés kialakításában.

A fentiek következtében külképviseleteink – az EU-tagállamok és más vezető donorországok praxisához hasonlóan – a magyar gyakorlatban is mind nagyobb szerepet játszanak a fejlesztési projektek előkészítésében és végrehajtásában, az együttműködés területeinek azonosításában, a donorkoordinációban, a kivitelezés monitoringjában, értékelésében. Ezzel összhangban döntés született arról, hogy a NEFE-előirányzat egy részét kihelyezzük a külképviseletekre. Egyelőre öt nagykövetség – Belgrád, Chisinau, Hanoi, Nairobi és Pretoria – számára "Külképviseleti mikro-projektek finanszírozása" elnevezéssel különített el a Külügyminisztérium 21 millió Ft-ot a 2006. évi költségvetés terhére. Az új eljárás bevezetése több rendelkezés módosítását is szükségessé teszi, erre a 2006. évi keret felhasználása során szerzett tapasztalatok alapján kerül majd sor. A nagykövetségek NEFE ismereteinek szélesítését is szolgáló eljárás célja egyebek között az, hogy Magyarország – különösen a 10. EDF leendő befizetőjeként – ezáltal is felkészüljön az EU közösségi finanszírozású pályázatainak elnyerésére és a projektek végrehajtására.

II.4 A Külügyminisztériumban 2006 végére befejeződött a Szerbiára vonatkozó országstratégia kidolgozása, ennek megállapításait a 2007. évi tervezésnél figyelembe vesszük.

II.5 A szaktárcák – a TB határozatával összhangban – illetékességi területükön részt vettek az Unió különböző együttműködési programjaiban, így pl. az FVM az ERA-ARD-ben, az EU-tagállamok és a fejlődő országok agrártudományi együttműködését koordináló programban.

II.6. Finanszírozás

II.6.1 A Külügyminisztérium 2006. évi költségvetésében a fejezeti kezelésű előirányzatok címen összesen 388 millió Ft szerepelt. A humanitárius segélyezés külügyi előirányzata 48,5 millió Ft volt.

Az évközi gazdálkodás során érvényesítésre került a költségvetési törvényben előírt kötelező maradványképzés elve. Ennek részben a fizetési kötelezettségek átütettségével lehetett eleget tenni. A szűkös külügyi segélykeretből zárolt összeget az év második felében vissza lehetett igényelni az időközben elfogadott támogatások finanszírozására.

A civil szervezetek részére elkülönített 140 millió Ft pályázati keret kiegészült a Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (CIDA) 41,7 millió forint támogatásával.

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően támogatásban – önkéntes felajánlás formájában – részesítettünk nyolc nemzetközi szervezetet (az ENSZ programjait és alapjait), összesen 40 millió Ft értékben, ami elszámolható ODA-ként.

II.6.2 A nemzetközi kötelezettségeink alapján segélyezett Irakban és Afganisztánban megvalósítandó projektek esetében, amelyek önmagukban olyan mértékű anyagi forrásokat igényelnek, hogy a jelenlegi KÜM NEFE-keretből érdemben nem segélyezhetők, továbbra is szükséges volt az egyedi kormánydöntések alapján meghatározott támogatás. 2006-ban döntés született arról, hogy a költségvetés 2007-2008-ra évente 500 millió forintot különít el az afganisztáni PRT tevékenységi körébe tartozó nem-katonai fejlesztési projektekre. A tervek között szerepel nem-kormányzati források bevonása is. A finanszírozásnál számolunk az Európai Bizottság pályázati úton elnyerhető pénzügyi támogatásával rendőrképzési és közigazgatás-fejlesztési projektjeinkhez, illetve más országok hozzájárulásáról is folynak a diplomáciai egyeztetések.

II.6.3 A kötött segélyhitelezés szabályait a 232/2003. (XII.16.) Korm. rendelet rögzíti. A kötöttsegélyhitel-program működtetője a GKM. A kötött segélyhitelek „Arrangement on Officially Supported Export Credits” OECD megállapodásban előírt 35 %-os kedvezményezettségét kamattámogatás és biztosításiidő-támogatás formájában teljesítjük, amire a GKM fejezetében szereplő kötöttsegélyhitel-előirányzat nyújt fedezetet. 2006-ban ilyen konstrukcióban került sor a tuzlai víztisztító mű felépítésére (l. a mellékletben, Bosznia-Hercegovinánál) és további projektekre is született kötelezettség-vállalás.

III. Nemzetközi koordináció

III.1 Európai Unió

III.1.1 Az Európai Unió nemzetközi fejlesztési együttműködési politikája a szegénység visszaszorítására, a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés megteremtésére és a fejlődő országoknak a világgazdaságba történő zökkenőmentes és fokozatos integrációjára irányul. Az Európai Unió nemzetközi fejlesztési politikájában irányadóak az ENSZ Közgyűlése által 2000 szeptemberében elfogadott Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals – MDG). A Közösség fejlesztési vonatkozású fellépéseinek általános keretét az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság által 2005. december 20-án elfogadott együttes nyilatkozat, az „Európai Konszenzus a Fejlesztési Politikáról” rögzítette. Az Európai Konszenzushoz vezető vitában fontos szerepük volt az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljai megvalósulásának félidei felülvizsgálatakor, 2005 szeptemberében megfogalmazott következtetéseknek. A „Konszenzus” vezérli az Unión belüli fejlesztési együttműködési stratégiák tervezését és végrehajtását, tagállami és közösségi szinten egyaránt. A dokumentum közös értékeket, alapelveket és célkitűzéseket fogalmaz meg, az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljainak figyelembe vételével.

Jelenleg az Európai Unió (a Bizottság és a tagállamok együttesen) a világ vezető donorközössége, amely 2005-ben összesen 44,8 milliárd eurót, bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) 0,44%-át, a világban fejlesztésre fordított összes pénzeszköz 52,32 %-át fordította erre a célra. Az Unió arra vállalt kötelezettséget, hogy 2010-re a bruttó nemzeti jövedelem 0,56 %-át, 2015-ra 0,7 %-át éri majd el a hivatalos fejlesztési támogatásra fordított összeg.

Magyarország EU-befizetéseinek meghatározott része ODA-ként elszámolható; a 2006. évre vonatkozóan ez az összeg kb. 12 milliárd Ft-nak felel meg.

III.1.2 2006-ban az Unió új jogszabályokat alkotott a Közösség által nyújtott külső támogatási tevékenységek tervezésének és végrehajtásának hatékonyabbá tétele érdekében, létrehozva ezzel azt a fejlesztésfinanszírozási eszközt (Development Cooperation Instrument – DCI), amely közvetlen támogatást ad a Közösség fejlesztési együttműködési politikájához: Az Európai Parlament és a Tanács 1905/2006/EK Rendelete (2006. december 18.) a fejlesztési együttműködés finanszírozási eszközének létrehozásáról, ill. Az Európai Parlament és a Tanács 1889/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a demokrácia és az emberi jogok világméretű előmozdítása finanszírozási eszközének (a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze) létrehozásáról.

A fejlesztési együttműködés földrajzi és tematikus programok útján valósul meg. A földrajzi programokban a latin-amerikai, ázsiai, közép-ázsiai, közel-keleti és az afrikai országok, illetve régiók fejlesztése áll a középpontban, a tematikus programoknak az egyéni és a társadalmi fejlődés, a környezetvédelem, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás, többek között az energia- és az ivóvízkészletekkel való gazdálkodás, a nem állami szereplők és a helyi hatóságok, az élelmezésbiztonság, valamint a migráció és a menekültügy területén megvalósuló fellépéseket kell segíteniük.

Az új eszközök a 2007-13. közötti időszakban csaknem 17 milliárd euróval egészítik ki az Európai Közösség legfontosabb alapját, amely a fejlesztési együttműködést hivatott finanszírozni. Ez a forrás összegződik azzal a 22,7 milliárd euróval, amelyet a tagállamok korábban megszavaztak az afrikai, karibi és csendes-óceáni (ACP) országok számára a 2008-13. közötti periódusra. A DCI az eddigi finanszírozási módokat egyszerűsített rendszerrel helyettesíti, amelynek segítségével az egyes programokról azonos elvek alapján és eljárás keretében lehet majd dönteni.

III.1.3 Az Unió fejlesztési politikájának homlokterében Afrika áll. A 2005 decemberében elfogadott uniós Afrika Stratégia már az Európai Konszenzus jegyében született, keretet teremtve a tagállamok és az Európai Bizottság Afrikára irányuló fejlesztési tevékenységének összehangolásához. A Stratégia értelmében fokozott támogatást kell nyújtani az afrikai kontinens békéjének, biztonságának megteremtéséhez, a jó kormányzás elterjesztéséhez, az infrastruktúra és a kereskedelem fejlesztéséhez. Az Európai Bizottság rendezésében és Louis Michel nemzetközi fejlesztési együttműködési és humanitárius segélyügyekért felelős biztos kezdeményezésére ennek jegyében került sor az „Európai Fejlesztési Napok” (European Development Days) című nagyszabású rendezvénysorozatra 2006. november 14-17. között Brüsszelben. Az esemény középpontjában az afrikai kontinens és a jó kormányzás kérdésköre állt. A sokszínű rendezvénysorozat keretében tartott Kormányzati Fórumon, amelyen a Külügyminisztérium vezető képviselői is jelen voltak, 25 afrikai és európai ország politikusai, nemzetközi szervezetek képviselői, elemzők, újságírók, NGO-k munkatársai cseréltek eszmét a kontinens fejlődésének esélyeiről, a társadalmi, gazdasági, környezeti kihívásokról.

Magyarország nemzetközi fejlesztési politikája illeszkedik az Európai Unió stratégiájának célkitűzéseibe, az abban foglaltakat ötvözi a sajátos magyar érdekekkel, így nagy jelentőséget tulajdonít a többi között a Balkán-félszigeten zajló stabilizációs folyamatnak, az európai szomszédsági politikának, a politikai és gazdasági átmenet tapasztalatai

megosztásának a partnerországokkal a jó kormányzási gyakorlat (good governance) előmozdítása érdekében, az iraki rekonstrukciónak, NATO-kötelezettségvállalásai alapján az afganisztáni stabilitásnak, illetve a tiszta ivóvíz ügyének. A jövőben arra törekszünk, hogy nemzetközi fejlesztési politikánkban – az uniós célokkal is összhangban – növeljük az afrikai kontinens súlyát. Ezt a célt szolgálja a Külügyminisztériumban 2006. végére elkészült afrikai fejlesztési stratégia első munkaváltozata, valamint az is, hogy a Külügyminisztérium kezdeményezte az EU-Afrika Infrastrukturális Trust Fundhoz való magyar hozzájárulás (1 millió euró befizetése) lehetőségének vizsgálatát.

III.1.4 2006. április 10-11-én Luxembourgban, az Általános ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának (ÁKÜT) nemzetközi fejlesztési együttműködési szegmensén Magyarország képviselője is aláírta a 2000-ben Cotonouban az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni államok csoportjának tagjai, valamint az Európai Unió és tagállamai között létrejött Partnerségi Egyezményhez kapcsolódó belső megállapodásokat. Magyarország ezzel kötelezettséget vállalt arra, hogy 2008-tól hozzájárul a 10. Európai Fejlesztési Alap (European Development Fund – EDF) létrehozásához. A 2005. decemberi Európai Tanács vonatkozó döntése és a magyar finanszírozási kulcs elfogadása kötelezettségként rögzíti az EU költségvetésén kívül álló 10. EDF-be történő 125 millió euró befizetését 2008. és 2013. között.

Az EDF-ből finanszírozott, az ACP-országokba irányuló támogatások alapvetően kétféleképpen valósulnak meg: ahol ezt a makrogazdasági mutatók megengedik, ott költségvetési támogatással, más esetekben a hagyományosnak számító projektfinanszírozással. Magyarország érdeke nem állami szereplőit olyan helyzetbe hozni, hogy azok a projektfinanszírozással megvalósuló támogatások folyósítása során a régi tagállamok vállalataival és nem kormányzati szerveivel azonos vagy hasonló pozícióból indulhassanak. A programozás során ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a magyar érdekek és lehetséges kapcsolódási pontok felmérésére, nem csak a NEFE-partnerországokban, hanem valamennyi ACP-országban.

2007-ben kiemelt feladat a 10. EDF-re való felkészülés, illetve a civil és a vállalati szféra felkészítése a fejlesztési alaphoz kapcsolódó uniós pályázati rendszerben való részvételre. Ennek elősegítése érdekében a Külügyminisztérium 2006-ban 50 millió Ft értékű pályázatot írt ki „Képzés a 10. EDF-be befizetett összegek hatékony felhasználása érdekében – Szegénységcsökkentési programozás elősegítése Afrikában” elnevezéssel.

III.2 ENSZ

III.2.1 2006. november 9-én jelent meg az ENSZ fejlesztéssel, humanitárius segítségnyújtással és környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenysége megújításával foglalkozó magas szintű testületének (High-level Panel on UN System-wide Coherence in the Areas of Development, Humanitarian Assistance, and the Environment) jelentése. Az ENSZ reformfolyamata keretébe illeszkedő jelentés javaslatokat fogalmaz meg azzal a céllal, hogy a fejlesztés, a humanitárius segítségnyújtás és a környezetvédelem terén hatékonyabbá és koherensebbé váljon az ENSZ, az ENSZ-szervezetek, valamint a szakosított intézmények munkája. A jelentés részletes vitája, amelyben az Európai Unió aktív szerepvállalásra készül, 2007 tavaszán várható.

III.2.2 Magyarország 2006 decemberében szimbolikus felajánlást tett az ENSZ humanitárius tevékenységének megreformálása keretében újonnan létrehozott Központi Sürgősségi Segélyalapba (Central Emergency Response Fund – CERF). Noha a magyar felajánlás összege nem mérhető sem a nagyobb donorok, sem a Magyarországhoz hasonló helyzetű országok hozzájárulásaihoz, maga a befizetés ténye jelzésértékű és igen kedvező fogadtatást kapott az ENSZ-tagországok részéről.

III.2.3 A délkelet-ázsiai szökőárat követően, a 2005. január 7-i rendkívüli ÁKÜT-ülésen Magyarország javasolta a CTBTO (Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty Organization – Átfogó Atomcsend Szerződés Szervezete) katonai ellenőrzési technológiáinak polgári és tudományos felhasználásával foglalkozó szeminárium megszervezését. A CTBTO rendszer polgári célú hasznosítására a Nemzetközi Adatközpontba (IDC) beérkező jeleknek a katasztrófavédelmi központba való továbbításával nyílik lehetőség, és a jelek megfelelő feldolgozás eredményeként alkalmasak lehetnek a szökőár érzékelésére. A Külügyminisztérium támogatásával 2006. szeptember 2-3-án Budapesten, 28 ország 42 szakértőjének részvételével sor került a szökőár-előrejelző rendszer kiépítésével foglalkozó tanfolyam megrendezésére. A szeminárium a Szerződés aláírásának 10. évfordulója alkalmából Bécsben 2006. augusztus 31. és szeptember 1. között megrendezett szimpózium fontos kísérő eseménye volt.

III.2.4 A Külügyminisztérium önkéntes felajánlást tett az ENSZ Bűnmegelőzési és Kábítószerellenőrzési Szervezetének (UNODC) Balkán-tanulmányához 10 millió Ft értékben, melynek teljesítésére 2006. elején került sor.

III.3 OECD

2006 áprilisában magyar részről első alkalommal vettünk részt megfigyelőként a DAC (az OECD Fejlesztési Együttműködési Bizottsága) évente megrendezésre kerülő, politikai szintű ülésén Párizsban. Ezzel is kinyilvánítottuk, hogy Magyarország politikailag azonosul az OECD DAC tevékenységével és nyitott a DAC célkitűzéseinek lehetőségei szerinti alkalmazására. A DAC azt várja el a tagállamoktól, hogy a donorországok jelentősen növeljék a támogatások volumenét, valamint, hogy a donortevékenységet koordináltan, hatékonyan és monitoring alkalmazásával végezzék. Mindez a magyar NEFE-től is folyamatos kapacitásépítést igényel.

2006 júliusában - a korábbi évek gyakorlatát követve - eljuttattuk az OECD DAC-hoz az előírt szempontrendszer szerint összeállított statisztikát, amely a 2005. évi magyar ODA tételeit tükrözi és áttekintést tartalmaz a magyar NEFE meghatározó szempontjairól.

III.4 Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA)

A Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA) a Világbank-csoport tagjaként a legszegényebb országoknak nyújt segély-jellegű kölcsönöket. Magyarország 1985-ben donorként csatlakozott a Társuláshoz. Azóta rendszeresen részt veszünk a három évente esedékes alapfeltöltésekben. A csatlakozáskor a vállalt részarányunk 0,11 %-os volt, amit – a mindenkorai költségvetések teherbíró-képességével összhangban – azóta fokozatosan 0,06 %-

ra mérsékelünk.

A 14. alapfeltöltésről folytatott tárgyalások 2005-ben lezárultak. A 40 donorország a korábbi alapfeltöltésekhez képest 25%-os forrásnövekményt hagyott jóvá, ami Magyarország számára mintegy 8,59 millió SDR (kb. 2,5 milliárd Ft) nagyságrendű hozzájárulást jelent az elkövetkező 6 költségvetési évben.

A G8 országok megerősítették elkötelezettségüket az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljainak 2015-ig szóló programja, illetve az IMF erősen eladósodott szegény országokra vonatkozó kezdeményezésének folytatása mellett. Ennek kapcsán kezdeményezték a legszegényebb országok teljes adósságának elengedését, ami jelentős forráskiesést okoz az IDA, az IMF és az Afrikai Fejlesztési Bank esetében. Az IDA mintegy 37 milliárd USD-nyi, azaz 46 %-os forráskiesésének pótlására szolgáló, 2006-ban elfogadott program Magyarországnak is pótlólagos befizetést jelent a 2044-ig tartó időszakban. Az IDA ezt a periódust három szakaszra bontotta: az IDA 14. alapfeltöltésének hátralévő két évében (2007-2008) Magyarország 0,06 %-os részaránya 95,6 millió Ft, a 2017-ig terjedő időszakban további 826 millió Ft, a 2044-ig terjedő harmadik szakaszban pedig 3,4 milliárd Ft, összesen 4,3 milliárd Ft vállalását jelenti. Az első két évre vonatkozóan fizetési ígérvényt helyezünk letétbe, a második és harmadik periódusra elvi kötelezettségvállalást teszünk.

Az IDA 14. alapfeltöltéséhez való hozzájárulásunkról a Kormány 2003/2007.(I.18.) számú, a G8 adósságelengedési programjában (MDRI) való részvételünkről a Kormány 2004/2007.(I.18.) számú kormányhatározata döntött.

IV. Partnerországok

IV.1 A NEFE TB 2006. februári állásfoglalása szerint a magyar NEFE-hez az alábbi partnerrelációk tartoznak:

Stratégiai partnerek: Bosznia-Hercegovina, Szerbia és Montenegró, Vietnam.

Partnerek: Etiópia, Jemen, Kambodzsa, Kirgizisztán, Laosz, Macedónia, Moldova, Mongólia, Palesztin Hatóság, Ukrajna.

Nemzetközi kötelezettség alapján: Afganisztán és Irak.

A NEFE TB 2005-ben született döntése értelmében 2006. végéig a cunami által leginkább sújtott délkelet-ázsiai országok (Indonézia, Srí Lanka) is a segélyezendő országok közé tartoztak.

IV.2 Fejlesztési együttműködés a stratégiai partnerországokkal

IV.2.1 Bosznia-Hercegovina

Bosznia-Hercegovina hazánk számára NEFE szempontból is kiemelten fontos terület, csakúgy, mint az egész nyugat-balkáni régió. Az Európai Unió új donorországaként magyar részről arra törekszünk, hogy a NEFE-projektet a bosznia-hercegovinai hatóságokkal és szervezetekkel közösen alakítsuk ki, a helyi igények maximális figyelembevételével. Az együttműködés eredményeként magyar részről eddig több mint 87 millió Ft értékben vállaltunk NEFE-kötelezettséget.

A Külügyminisztérium költségvetésének 2006. évi NEFE-előirányzatából két nagyobb volumenű projekt finanszírozására vállaltunk kötelezettséget Bosznia-Hercegovinában, összesen 54 millió Ft értékben.

IV.2.2 Szerbia, Montenegro

A NEFE Tárcaközi Bizottságának 2006 februárjában hozott határozatát végrehajtva, a Külügyminisztériumban az év végére elkészült a Szerbiára vonatkozó fejlesztési országstratégia. Ennek alapvetése szerint Magyarországnak érdeke, hogy szomszédságában stabil, demokratikus berendezkedésű, a NATO-szövetségesekkel és az EU-partnerekkel azonos értékrendet képviselő országgal alakítsa a kétoldalú kapcsolatokat. E cél elérésében a NEFE-tevékenység kulcsszerepet kap, tekintettel arra, hogy Szerbia várhatóan még huzamos ideig rászorul a donorközösség támogatására.

2000-2005. között a nemzetközi donorközösség 5,3 milliárd euró NEFE-támogatásra vállalt kötelezettséget Szerbiában. Az ország legfontosabb támogatója, az Európai Unió a CARDS-programon keresztül 1991-től 2,9 milliárd eurót folyósított Szerbiának a jó kormányzás feltételeinek biztosítására, az intézményi kapacitások kiépítésére, valamint szociális fejlesztésekre és a civil társadalom támogatására.

A donorközösség szerbiai tevékenységéhez iránymutatást ad a szerb kormány által az IMF és a Világbank tanácsára 2003-ban elfogadott Szegénységcsökkentő Stratégiai Terv (PRSP). Ebben a piacgazdaság kiépítését jelölték meg a leghatékonyabb eszköznek a szegénység felszámolására és a hosszú távú gazdasági növekedés elérésére irányuló erőfeszítések között. 2010-ig Szerbia új munkahelyek létrehozásával és magasabb jövedelmek biztosításával a felére szeretné csökkenteni a szegénységben élők számát. Az Európai Unió által elkészített 2002-2006 évi stratégiai dokumentumban Szerbiának a Stabilitási és Társulási Megállapodáshoz történő csatlakozását nevezik meg a legfőbb NEFE-célként.

A donorkoordináció elvének megfelelően, a magyar NEFE összhangra törekszik az Európai Unió szerbiai fejlesztési politikájának céljai és a magyar fejlesztési kapacitások között. A tevékenység korszerűsítésében és az igényekhez való közelítésében előrelépést hozhat a KÜM NEFE-előirányzat Szerbiára jutó egy részének kihelyezése a belgrádi nagykövetségre, amiről 2006-ban született döntés. Magyar részről ágazati prioritásként továbbra is az EU-csatlakozáshoz kapcsolódó ismeretátadást és a továbbképzéseket jelöljük meg.

A donorok körében nagyfokú együttműködési készség nyilvánul meg a NEFE-tevékenység egyeztetésére és összehangolására. Magyarország eddig Kanadával (az ODACE-program keretében) és a UNDP-vel kötött költségmegosztási megállapodás alapján folytatott társfinanszírozásban tevékenységet Szerbiában. Az elkövetkezendő években is arra törekszünk, hogy külső forrásokat használjunk fel a magyar kezdeményezésű projektek végrehajtására. Ezek a térségben a fejlesztési politika területén aktív és velünk azonos lehetőségekkel rendelkező államok programjaihoz illeszkedhetnek.

Az utóbbi két-három évben általános volt az a tendencia, hogy Magyarország hivatalos fejlesztési támogatásának több mint 10 %-a Szerbiába irányul. 2005-ben a 21 milliárd Ft értéket elérő ODA-ból Szerbiának mintegy 2,2 milliárd Ft jutott (ilyen összegző adat 2006-ra

vonatkozóan egyelőre nem áll rendelkezésre).

IV.2.3 Vietnam

A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési program beindulása óta a Vietnami Szocialista Köztársaság (VSZK) kiemelten kezelt partnerországunk. Vietnammal kapcsolatos tevékenységünk fontos alappillére, hogy Vietnam az EU fejlesztéspolitikájában politikai koordinációs és eljárásrendi harmonizációs tekintetben is referencia értékű mintaországgá vált. A 2005-ös hanoi kormányfői látogatás idején kormányközi NEFE-megállapodás kötése került sor; a Magyar Köztársaság és a Vietnami Szocialista Köztársaság Kormánya közötti nemzetközi fejlesztési együttműködésről szóló megállapodást a 205/2006.(X.16.) sz. kormányrendelet hirdette ki.

Az együttműködésben a konkrét vietnami fejlesztési igényekhez, egyben az EU által is elismert magyar komparatív előnyökhöz (gazdasági átalakulás tapasztalatainak átadása) igazodó éves tervezési rendszert működtetünk, a projektek tartalmának, ütemezésének és indikatív finanszírozásának előzetes meghatározásával. A NEFEFO és a HUN-IDA 2005-ben közösen kidolgozott projektje, amely a Vietnam irányába folytatott magyar NEFE-tevékenység EU-harmonizációját és koordinációját segíti elő, elnyerte az Európai Bizottság Fejlesztési Főigazgatóságának pénzügyi támogatását. A „Tapszatlatok az Átmenet Menedzselésében” elnevezésű projekt célzott magyarországi tanulmányutak és képzések, hazai szakértők rövid vietnami szakmai látogatásai, szakértők cseréje, továbbá vietnami és magyar intézmények közötti ún. „twinning” kapcsolatok révén kerül megvalósításra. A kiemelt területek között szerepel az államháztartás igazgatása (felügyeleti szervek), a bankszektor reformja, valamint a statisztikai rendszer. Magyarország aktívan bekapcsolódik a vietnami uniós donorkoordinációba; az Európai Bizottság támogatásával néhány új tagországgal együtt keressük a közös fellépés lehetőségét. Közös projektet hajtottunk végre Thaifölddel Vietnam idegenforgalmi kapacitásépítését segítve, a Trade Related Assistance program keretében pedig segítettük Vietnam WTO-csatlakozási felkészülését.

IV.3 Fejlesztési együttműködés a partnerországokkal

IV.3.1 Etiópia

A 2005 júniusában az etióp és a magyar kormány képviselője által aláírt két megállapodás egyike a több évtizede felhalmozódott etióp államadósság elengedéséről, a másik az adósság egy részének nemzetközi fejlesztési segéllyé történő konvertálásáról szolt. A két egyezmény értelmében a fejlesztési projekt indítására rendelkezésre álló pénzüsszeg a teljes adósságállomány 10 %-a (743.000,- USD). Ennek keretében Etiópia északi részén, a Kobo Girana völgyben jelentős – a felszín alatti vízkészlet felmérését és az öntözéses gazdálkodás kiterjesztését célzó – vízügyi projekt előkészítése kezdődött meg 2006-ban. Az etióp fél a projekt megvalósításának fedezetéül szolgáló bankszámlát megnyitotta, és erről 2006 októberében tájékoztatta a Külügyminisztériumot. Az adósságelengedés és konverzió révén fontos fejlesztési forrás keletkezett, amely kiindulópontul szolgálhat az Afrika irányába folytatandó, az EU politikájával harmonizáló fejlesztési tevékenységünkhöz.

IV.3.2 Jemen

Jemenben a Szalahaddini kórház felújítására és korszerűsítésére 2005-2006. évben összesen 65 millió Ft-ot fordítottunk. 2005-ben ultrahang- és vérgázanalizátor készülék került beszerzésre, 2006-ban többek között kórházi bútorokat, gyógyszereket juttattunk el a kórház részére.

IV.3.3 Kambodzsa

Az angkori árvák munkalehetőséghez, ezáltal létfenntartási forráshoz juttatására irányuló projektet a Külügyminisztérium 11.800.000 forinttal támogatta.

IV.3.4 Kirgizisztán

2006-ban a HUN-IDA szervezésében gazdasági fejlesztéssel és beruházásösztönzéssel foglalkozó hatfős kirgiz delegáció tett egyhetes tanulmányutat Magyarországon; a projekt 6 millió Ft-ba került.

Kirgizisztánban akkreditált nagykövetségünk koordinálásával 5 különböző szegénységcsökkentő program indult az Erayim Női Társadalmi Egyesület kivitelezésében (pl. iskolai egyenruha biztosítása, óvoda rekonstrukciója, élelmiszersegély), értékük összesen 10 ezer USD.

IV.3.4 Laosz

A Külügyminisztérium támogatásával az FVM a gazdaságilag jelentős halfajok ivadék- és haltáp-előállításának fejlesztését célzó projektet indított (a megállapodás 2004-ben született, a projekt megvalósítása 2006-ban kezdődött), 15 millió Ft értékben.

IV.3.5 Macedónia

Macedóniában az elmúlt években négy fejlesztési projekt indult el, értékük összesen 101.223.000 Ft. Sor került a matejcei rendőrőrs épületének helyreállítására, egy roma oktatási programra, a szkopjei Gyermek Tüdőgondozó Intézet műszerparkjának korszerűsítésére és egy ú.n. „e-health” projektre is, amelynek keretében 60 macedón egészségügyi intézmény szélessávú (ADSL) Internet-hozzáférést kapott és a szükséges hardvereszközöket is biztosítottuk egy éven keresztül.

IV.3.6 Moldova

A Románia EU-taggá válásával az Unió egyik közvetlen keleti szomszédjává vált, ugyanakkor változatlanul Európa egyik legszegényebb országaként nyilvántartott Moldovára

irányuló fejlesztési politikánk végrehajtásában új lehetőségeket nyit az a Külügyminisztériumban 2006-ban született döntés, amely a mikroprojektek kezdeményezésében, figyelemmel kísérésében, kivitelezésének segítségével megnövelt szereppel ruházza fel chisinaui nagykövetségünket, – a jelentősebb donorországok gyakorlatához hasonlóan – kezelésébe helyezve a NEFE-előirányzat egy részét.

IV.3.7 Mongólia

2006-ban mezőgazdasági, élelmiszeripari, munkaügyi és katasztrófavédelmi témákban indultak, illetve folytatódtak fejlesztési projektek.

IV.3.8 Palesztin Hatóság

2006-ban a Palesztin Hatóság esetében – a kialakult politika viszonyok miatt és a nemzetközi donorközösség gyakorlatával összhangban - összesen 165.000 EUR értékben valósultak meg humanitárius segélyprojektek.

IV.3.9 Ukrajna

2006-ban elsősorban a szaktárcák támogatásával egészségügyi, mezőgazdasági, igazságügyi és honvédelmi projektekre került sor.

IV.4 Fejlesztési együttműködés nemzetközi kötelezettségvállalás alapján

IV.4.1 Afganisztán

A kormányprogram célkitűzéseinek megfelelően a magyar külpolitikának kiemelt feladata az új típusú fenyegetések (nemzetközi terrorizmus, kábítószer kereskedelem, illegális migráció) elleni fellépésre való felkészülés és a részvétel a nemzetközi erőfeszítésekben. Az említett veszélyek elhárítása érdekében, nemzetközi kötelezettségeink (ENSZ-, NATO- és EU-tagság) és közös értékrendünk alapján 2006. október 1-től önálló tartományi újjáépítési csoport (Provincial Reconstruction Team – PRT) vezetését vettük át az észak-afganisztáni Baghlan tartományban. A PRT vezetésének átvétele mellett sor került a részvétel fejlesztési dimenziójának kialakítására is. Az afganisztáni misszió során hangsúlyt kapnak a lakosság által azonnal érezhető, illetve a hosszabb távon is fenntartható fejlődést, a helyi képességeket erősítő, munkahelyeket, szakértelmet teremtő fejlesztési programok, valamint az ezeket támogató alapvető infrastruktúra.

A PRT tevékenységének a diplomácia eszközeivel való támogatása céljából 2006. szeptember 15-én újból megnyílt kabuli nagykövetségünk és a Külügyminisztérium a PRT kontingens katonai parancsnoka mellé politikai tanácsadót delegált.

Afganisztánban az alábbi fő fejlesztési területeket helyezzük előtérbe: munkahelyteremtés pénzügyi (mikrohitel) és kapacitásbővítési (üzemek) támogatással; mezőgazdasági

szaktanácsadás (növénytermesztés, állategészségügy); geológiai felmérő tevékenység (szénkészlet bányászhatósága); egészségügyi projektek.

Magyarország az elmúlt években kb. 1 millió euró értékű NEFE támogatást nyújtott Afganisztánnak, többek között iskola és egészségügyi központok létesítésével, valamint a Law and Order Trust Fund for Afghanistan-hoz (LOTFA) történt hozzájárulással.

2006-ban a KÜM által kiírt pályázati felhívások eredményeként oktatási és a demokratikus intézményrendszer erősítését célzó program kezdődött Afganisztánban.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet öt éve van jelen Afganisztánban, összesen 520 millió forint értékben hajtott végre segélyprogramokat, ezen belül a Külügyminisztérium a NEFE előirányzat terhére 84,9 millió forinttal járult hozzá iskolaépítési és egészségügyi projektjeihez.

Humanitárius segítségnyújtás keretében 2006 novemberében a Külügyminisztérium 10 millió forintos gyorssegélyt ajánlott fel a Külügyi Segélyezési Keretből az afganisztáni árvíz-katasztrófa áldozatainak megsegítésére. A hozzájárulásból magyar karitatív szervezetek orvosi műszereket, gyógyszert, meleg takarókat, téli ruházatot adtak át a természeti csapástól szenvedő Badgish tartomány nélkülözőinek.

IV.4.2 Irak

A 2003 októberében Madridban rendezett Iraki Nemzetközi Donorkonferencián (International Donors' Conference for Iraq) 1.15 millió euró (akkori árfolyamon mintegy 284 millió forint) értékű felajánlást tettünk, amit tényleges hozzájárulásunk – kb. 1.4 millió euró (mintegy 347 millió forint) – meghalad. Az elmúlt időszakban NEFE-politikánk keretében számos fejlesztési együttműködési projekt valósult meg Irakban (szívgyógyászati eszközök átadása, vízgazdálkodási szakemberek képzése, diplomataképzés, közigazgatási szakemberek képzése, valamint további négy szakmai képzési program).

2006-ban a két ország között megállapodás született az adósságrendezésről. Irak Magyarországgal szembeni adóssága összesen 229.323.691,35 USD volt (a tőke 117.402.46,09 USD, a kamat és a késedelmi kamat 111.91.29,5 USD). A Párizsi Klubbal kötött megállapodás szerint a teljes adósság 60%-a került elengedésre. A követelés a nemzetközi elszámolás tekintetében kormányhitel volt, ezért a DAC előírásainak megfelelően az elengedett kamat – 67.152.738 USD – beszámítható ODA-ként.

IV.5 Afrika

A Cotonou-i Egyezményt aláíró EU-tagállamként Magyarország bekapcsolódik az Európai Unió Afrika felé irányuló fejlesztési politikájába, ennek jegyében 2006-ban a Külügyminisztérium megkezdte az Afrikára vonatkozó nemzetközi fejlesztési stratégia kidolgozását. Az EU az afrikai fejlesztési programokat nem a központi költségvetésből finanszírozza, hanem az ACP országokban folyó programok finanszírozására létrehozott Európai Fejlesztési Alapból (EDF, I. III.1.4). Magyarország 2008-tól kezdődően lesz az EDF befizetője, így addigra szükségessé válik, hogy a magyar vállalatok és civil szervezetek mint potenciális projektvégrehajtók megfelelően felkészüljenek a sikeres pályázásra és

végrehajtásra.

A térségbeli magyar NEFE-aktivitást és kezdeményezőképeséget szolgálja, hogy 2006 decemberétől kezdődően a KÜM kihelyezi a NEFE-előirányzat egy részét a Pretoriában és Nairobian működő nagykövetségekre, amely forrásokat olyan relációkban is hasznosítani lehet, amelyek nem tartoznak a NEFE-partnerországok körébe.

Az egyes relációkban 2006-ban megkezdett vagy lezárult projektekről részletesebb adatokat tartalmaz a beszámoló melléklete.

V. Humanitárius segélykoordináció

V.1 A kormányzati humanitárius tevékenység koordinálását a külügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 166/2006. Korm. rendelet rögzíti. A gyakorlati végrehajtást a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési, Gazdaság- és Tudománydiplomáciai Főosztálya végzi. Előkészíti a Humanitárius Segélykoordinációs (HUMSEKO, I. I.7) Munkacsoport üléseit, amely a kormányzati finanszírozású segélyakciókról dönt. A végrehajtás a Külügyminisztériumnál humanitárius segélyezés céljára fenntartott előirányzatra vonatkozó szabályok szerint történik, a 3/2006 (IV.3.) KÜM rendelet alapján.

V.2 Az Európai Unióban az Európai Bizottság Humanitárius Segélyek Főigazgatósága (DG ECHO) a közösségi humanitárius tevékenység döntést előkészítő és végrehajtást felügyelő intézménye. Az EU humanitárius tevékenységét a Tanács 1257/96 EK Rendelete (1996. június 20.) szabályozza.

V.3 A magyar kormányzati humanitárius segélytevékenységet – a hatályos jogszabályoknak megfelelően – 2006-ban is a Külügyminisztérium fejezeti kezelésű humanitárius célú Külügyi Segélykeretből finanszíroztuk, amelynek előirányzata 48,5 millió forint volt. A végrehajtott segélyakciók alapvetően az évben történt eseményekre, katasztrófákra és humanitárius válságokra reagáltak. A tárgyévben nem történt váratlanul nagy méretű nemzetközi természeti katasztrófa. A libanoni katonai konfliktust követő humanitárius válság enyhítésére irányuló humanitárius segélyakciókra kormányzati tartalékkeretből használtunk fel 27 millió forintot, egyedi döntés alapján.

V.4 A segélytevékenységünkre vonatkozó döntéseket 2006-ban is a tárcaközi HUMSEKO (I. I.7) készítette elő. Katasztrófák és humanitárius válság esetén – különösen a segítségnyújtás sürgősségi szakaszában – a döntéshozatal és a kivitelezés előkészítése során szorosan együttműködtünk a társtárcákkal, az illetékes hatóságokkal, a Magyar Vöröskereszttel, továbbá a magyar és nemzetközi humanitárius szervezetekkel.

A KÜM legfontosabb partnerei a humanitárius segélyakciók kivitelezésében: Magyar Vöröskereszt, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, Baptista Szeretetszolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület, Katolikus Karitás, Főnix Speciális Mentők Alapítvány, az UNICEF, az ICRC, az IOM és más nemzetközi szervezetek regionális irodái, továbbá a Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és speciális mentőszervezetei, valamint a szaktárcák.

V.5 Magyarország kormányzati és társadalmi kezdeményezésű akciók révén 2006-ban is

részt vett a nemzetközi humanitárius segélyezésben, az Európai Unió ilyen jellegű tevékenységében és az ENSZ humanitárius ügyeket koordináló irodájának (UN OCHA) munkájában is. A NEFEGTF munkatársai biztosították a rendszeres részvételt az Európai Unió döntés előkészítő fórumain.

A NEFEGTF segítséget nyújtott a DG ECHO által Budapesten 2006 októberében rendezett ún. „Humanitárius falu” programhoz, amelyre a hasonló prágai és varsói rendezvény után került sor, azzal a céllal, hogy jobban megismertessék a magyar lakosságot az EU és a tagországok mint legnagyobb humanitárius donorközösség tevékenységével, növelve ezzel a társadalmi tudatosságot a humanitárius segélyezés fontosságát illetően.

V.5.1 2006-ban az osztrák EU-elnökség alatt humanitárius területen az ENSZ-EU együttműködés került előtérbe, különös tekintettel a polgári védelem szerepére természeti katasztrófák idején, illetve a civil-katonai együttműködés kereteinek kialakítására humanitárius válságok során.

A finn EU-elnökség napirendjén a humanitárius finanszírozás kérdése szerepelt. Itt különösen szembeötlővé vált a régi és új tagországok forrásainak nagysága közötti szakadék. Az éves kb. 50 milliós magyar humanitárius keret olyan minimális, hogy nem is jeleníthető meg egy együttes összehasonlító statisztikában. Ilyen keretek mellett nem érvényesíthető a gyakorlatban az OECD DAC által szorgalmazott és az EU-tagországok által követett, ún. Good Humanitarian Donorship elveinek és gyakorlatának megvalósítása.

V.5.2 A Segély-Rehabilitáció-Fejlesztés (Link between Relief, Rehabilitation and Development - LRRD) stratégia

A magyar humanitárius segítségnyújtásban 2006-ban megkezdtük az EU által is szorgalmazott, ún. LRRD stratégia alkalmazását, amely fontos eszközzé vált a válságokat követő stabilizáció időszakában. A cunami által érintett délkelet-ázsiai országokban, a földrengés sújtotta Pakisztánban és a háborús konfliktust szenvedett Libanonban egyaránt keressük a segélytevékenység rehabilitációval, majd újjáépítéssel való összekötésének lehetőségét.

V.6 Monitoring, ellenőrzés, értékelés

2006-ban három relációban; Indonéziában, Srí Lankán és Pakisztánban végeztünk értékelő – monitoring – tevékenységet. A következtetések szerint a gyorssegélyezés terén a programokat végrehajtó magyar humanitárius szervezetek szakszerűen és költséghatékonyan végezték munkájukat. Hiányosságokat látunk ugyanakkor a befogadó országok humanitárius jogismerete és jogalkalmazása terén.

VI. Szakmai együttműködés a fejlesztési kapacitás növelése érdekében

VI.1 Magyar-holland együttműködés

A Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési, Gazdaság- és Tudománydiplomáciai Főosztály

2006 szeptemberében konferenciát szervezett nemzetközi fejlesztési ismeretek átadása, az ODA tevékenység hatékonyságának javítása témakörében a holland MATRA Flex Programból történő finanszírozással Budapesten.

A képzés meghívott előadói a Holland Királyi Közigazgatási Intézet szakemberei voltak, akik tájékoztatást adtak a nemzetközi fejlesztési együttműködés holland gyakorlatáról, elveiről, eszközeiről, intézményrendszeréről, a projektciklus-menedzsmentről és részletes konzultációt folytattak a szeminárium résztvevőivel, a Külügyminisztérium, a társtárcák és a végrehajtásban részt vevő civil szervezetek képviselőivel.

VI.2 Magyar-kanadai együttműködés

Az elmúlt tizenkét évben Kanada a magyarországi rendszerváltás politikai, társadalmi és gazdasági folyamatainak felgyorsítására közel 40 millió kanadai dollár fejlesztési támogatást nyújtott a CIDA (Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség) közvetítésével. A kanadai kormány – az EU-tagállamokat és az Európai Bizottságot megelőzve – az elsők között ajánlotta fel segítségét a támogatottból donorrá váló országoknak a nemzetközi fejlesztési együttműködési intézményrendszer felállításához, illetve a szükséges kapacitásépítéshez. Az ú.n. ODACE program első szakaszában (2005-ig) a forrásokat a kapacitásépítésre – szervezeti háttér kialakítása, humán erőforrás képzése stb. – összpontosították. A 2007-ig tartó második szakaszban közös finanszírozású, hivatalos fejlesztési támogatási projektek megvalósítására kerül sor az általunk kiválasztott partnerországokban.

A KüM és a CIDA közötti megállapodás szerint a kanadai fél a közösen kiválasztott NEFE projektek költségvetésének 50%-át finanszírozta, így 2006-ban a MÖSZ afganisztáni (10.000.000 Ft), a Magyar Kisállat Nemesítők Génmegőrző Egyesületének vietnami (4.000.000 Ft), a WWF mongóliai (2.850.000 Ft), a Kecskeméti Genius Loci Alapítvány szerbiai (3.100.000 Ft), továbbá a Századvég Alapítvány szerbiai és ukrainai projektjét (9.000.000 és 3.300.000 Ft). Az ODACE program formálisan 2008-ban zárul le, de a kanadai fél az előzetes jelzések szerint kész a további együttműködésre, például a statisztikai adatszolgáltatás és a NEFE-törvény megalkotása terén.

VI.3 Magyar- finn twinning light projekt

Az EU Bizottság Bővítési Igazgatósága 230 ezer euró értékű, NEFE-témájú nyílt, ú.n. twinning light pályázatot írt ki EU-15 körben a magyar NEFE-kapacitások fejlesztésére. A projekt végrehajtására a finn külügyminisztérium kapott megbízást 2006 őszén. A 2007. január végén kezdődő és hat hónapig tartó szeminárium-sorozat keretében a magyar szakértők képzés formájában vehetik át a tapasztalatokat többek között a NEFE-tervezés és -programozás, a jogszabályok korszerűsítése, az EU- és OECD DAC-normák alkalmazása, az EDF felhasználása, a NEFE társadalmi tudatosságának alakítása terén.

VII. Kapcsolat a civil szervezetekkel

A civil szervezetek fontos szereplői a nemzetközi fejlesztési és a humanitárius segélyezési

politika végrehajtásának. Képviselőik, szövetségeik a NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület tagjaiként 2006-ban is részt vállaltak nemzetközi fejlesztési politikánk kialakításában, a projektek végrehajtóiként pedig annak megvalósításában. Nemzetközi ernyőszervezeteik, a fogadó országokban meglévő kapcsolatrendszerük és beágyazottságuk révén önállóan, állami támogatás nélkül is elismerésre méltó fejlesztési projekteket hajtottak, illetve hajtanak végre. Az állami fejlesztési segélyezési politika érdeke, hogy – a külpolitika és a fejlesztési stratégia céljait alapul véve – megfelelő együttműködéssel igyekezzen ezeket a komparatív előnyöket és kapacitásokat a nemzeti érdekek érvényesítésének szolgálatába állítani. Ezt a célt szolgálta a Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetségnek (HAND) a Külügyminisztérium támogatásával 2006 októberében rendezett konferenciája a nemzetközi fejlesztés céljáról, az EU fejlesztési politikájáról, az új tagállamok szerepéről, az állami, az üzleti és a civil fejlesztők együttműködéséről, valamint balkáni és afrikai fejlesztésekről, továbbá a magyar kis- és középvállalatok afrikai segélyprogramokban való részvételére irányuló felkészítését segítő, a 2006 szeptemberében a Külügyminisztérium támogatásával, „Miért éppen Afrika?” címmel megrendezett konferencia (Ahead Africa Kht.).

A kormányzati civil kapcsolatok fejlesztésének 2006 októberében kialakított irányelveiben rögzített célkitűzéseknek megfelelően, a civil szervezetekkel fenntartott kapcsolatrendszer a jövőben tovább erősödhet, növekedhet szerepük a magyar külpolitika – és így nemzetközi fejlesztési politikánk – alakításában.

VIII. A társadalmi tudatosság növelése

VIII.1 A legfejlettebb és legbőségebb forrásokkal rendelkező donorországok is nagy súlyt fektetnek arra, hogy a közvélemény megfelelően tájékozott legyen a közpénzek fejlesztési célú felhasználásáról és hasznosulásáról. A társadalmi tudatosság növelése annak beláttatását szolgálja továbbá, hogy a globalizáció viszonyai között a világ távoli, elmaradottabb régióiban zajló – pl. a környezet súlyos károsodásával járó, a demokratikus berendezkedést fenyegető, jelentős migrációs nyomást eredményező – folyamatok a világ legfejlettebb országainak életére is hatással vannak, lehetnek. A nemzetközi fejlesztési politika céljainak tudatosítása és elfogadtatása ezért alapvető érdekünk, különösen akkor, ha az ország belső folyamatai elvonhatják a figyelmet és a társadalmi támogatást a külföldre irányuló segélypolitikától. A NEFE Társadalmi Tanácsadó Testületének szerepe ebben a vonatkozásban nagyon jelentős; a társadalom szemében nagy megbecsülést élvező, aktív közszereplő tagjai, a fejlesztéspolitika különböző vetületeihez kapcsolódó tudományágakat magas színvonalon művelő és szakmai nézeteiket a közvélemény felé gyakran közvetítő közéleti személyiségek segíthetik a nemzetközi fejlesztési politika céljainak megismertetését és megértését.

VIII.2 A magyar sajtó érdeklődése – nem utolsósorban a délkelet-ázsiai szökőár utáni nemzetközi összefogás, a mentésben való magyar részvétel keltette figyelem következtében – némileg erősödött a nemzetközi fejlesztési kérdések iránt. Ezt a Külügyminisztérium háttérbeszélgetésekkel tudatosan is igyekezett segíteni, a 2006 augusztusában megrendezett Sziget Fesztiválon a külügyi sátorban való jelenlét célja pedig a fiatal generációk érdeklődésének felkeltése volt.

Nemzetközi fejlesztési együttműködési politikánk külföldön való megismertetése érdekében

2006 őszén a NEFEGTF-on elkészült a „Hungary – A New EU Donor Country” című kiadvány, amelynek megjelenését a Külügyminisztérium Kommunikációs és Közkapcsolati Főosztálya finanszírozta.

VIII.3 A NEFE szakemberképzés viszonylag új szakág a magyar felsőoktatásban. A társadalmi tudatosság növekedésének jeleként könnyvelhetjük el, hogy 2006-ban az ELTE is elkezdte a NEFE szakirány megindításának előkészületeit. A kezdeményezést támogatandónak tartjuk, annál is inkább, mert az EU Európai Fejlesztési Alapjához 2008-ban esedékes csatlakozásunk, a kötelezően teljesítendő állami befizetések Magyarország szempontjából való hasznosulásának, a magyar vállalkozások uniós fejlesztési projektekből való sikeres részvételének elvárása előrevetíti a magas szinten képzett NEFE-szakemberek iránti piaci igény megnövekedését.

IX. 2007 kiemelt teendői

IX.1 A nemzetközi környezet változásait és a hazai finanszírozási háttér alakulását is figyelembe véve felülvizsgálandó a partnerországok köre és ennek alapján javaslatok előterjesztése a Tárcaközi Bizottságnak. A felülvizsgálatig elkövetkező időszakban indokolt a függetlenné vált Montenegrót változatlanul partnerországnak tekinteni, illetve Afrika Szaharától délre eső részét mint régiót lehetséges NEFE-tevékenységi irányként kezelni. Indonézia és Srí Lanka partnerországi státusza – a 2004. végi szökőár-katasztrófát követően indított segélyprojektek folyamatos végrehajtása és utógondozása miatt – a 2007. évre is meghosszabbítandó.

IX.2 Az egyes relációkban folyó fejlesztési együttműködés hazai és nemzetközi koherenciája érdekében folytatni kell az EU középtávú országstratégiáival összhangban álló és azokhoz illeszkedő nemzeti NEFE-stratégiák kimunkálását, elsősorban a stratégiai partnerek esetében (Vietnam, Bosznia-Hercegovina).

IX.3 A társfinanszírozás, a háromoldalú programok előmozdítása érdekében folytatandónak tartjuk az egyeztetéseket a donorországokkal. A támogatásokat befogadó országok kiválasztása során kiemelt figyelmet érdemel, hogy a földrajzi megoszlás megfeleljen NEFE prioritásainknak. A NEFE-tevékenység jövőbeli stabilitása szempontjából megvizsgálandó a kormányzati NEFE-előirányzat tervezhetősége.

IX.4 A NEFE-projektek végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatok értékelése alapján az illetékes tárcák kezdeményezzék a jogszabályi környezet korszerűsítését, „NEFE-barát” jellegének erősítését. Ezzel párhuzamosan folytatni szükséges a nemzetközi fejlesztési együttműködést egységes keretbe foglaló, ún. NEFE-törvény megalkotásának előkészítését, együttműködve a szaktárcákkal, az érintett intézményekkel és a civil szervezetekkel.

IX.5 A 2008-tól esedékessé váló 10. EDF-be történő költségvetési befizetésekre tekintettel meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a magyar NEFE-érdekek érvényesítését az Európai Fejlesztési Alap által finanszírozott projektek létrehozása, elfogadása és végrehajtása során.

IX.6 A pontos költségelszámolás és statisztikai adatszolgáltatás érdekében 2007-ben

lépéseket kell tenni a projektnyilvántartás korszerűsítésére, a statisztikai adatkezelés egységes – az OECD DAC normáinak megfelelő – rendszerének kialakítására, a tervezés, a végrehajtás és az eredményességmérés hatékonyságának növelésére.

IX.7 A donorközösség normáihoz való igazodás megkívánja a Good Humanitarian Donorship elveinek és gyakorlatának fokozatos alkalmazását. Ez összhangban van azzal a német EU-elnökségi törekvéssel is, amely célul tűzi ki a globális válságkezelésekben az előrelépő és kapacitásnövelő programok fejlesztését, nemzetközi rendszerbe foglalását.

IX.8 A nagykövetségekre történő forráskihelyezés rendszerét az anyagi lehetőségekkel összhangban fejleszteni célszerű, illetve megvizsgálandó, hogy az LRRD (Segély-Rehabilitáció-Fejlesztés) stratégia jegyében a NEFE-források kisebb humanitárius segélyakciókkal miként egészíthetők ki. Ezzel elérhetnénk, hogy az EU-ban és a tagállamok többségében is megkülönböztetett figyelmet élvező afrikai kontinens humanitárius tevékenységünk megkülönböztetett célterületévé váljon. A forráskihelyezés megvalósításának tapasztalatai egy év után elemző jelentésben összegezendők.

IX.9 2007-ben is fontos feladat lesz a nemzetközi fejlesztési célok és az uniós kötelezettségek hatékony kommunikálása a társadalom széles rétegei felé, beleértve az iskolai oktatás kereteit is, továbbá annak a képzési, kapacitásépítési rendszernek a támogatása, amelynek célja a hazai vállalkozások felkészítése az EDF által 2008-tól nyújtandó pályázati lehetőségek kiaknázására.

Rövidítések

ÁKÜT	Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa (az Európai Unió Tanácsa, külügyekkel foglalkozó tanácsi formáció)
DG ECHO	az Európai Bizottság Humanitárius Segélyezési Főigazgatósága
EiT	Európai Tanács
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
EU	Európai Unió
GNI	Gross National Income – Bruttó Nemzeti Jövedelem
ICRC	International Committee of the Red Cross – a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága
IDA	International Development Association – Nemzetközi Fejlesztési Társulás
IOM	International Organization for Migration – Nemzetközi Migrációs Szervezet
HUMSEKO	Humanitárius Segélykoordinációs Szakértői Munkacsoport
NEFE	Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés
NEFEGTFo.	Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési, Gazdaság- és Tudománydiplomáciai Főosztály (KüM)
NEFE TB	NEFE Tárcaközi Bizottság
NEFE TTT	NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület
ODA	Official Development Assistance – Hivatalos Fejlesztési Támogatás

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development – Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete
OECD-DAC	OECD Development Assistance Committee – OECD Fejlesztési Együttműködési Bizottság
PRT	Provincial Reconstruction Team – Tartományi Újjáépítési Csoport (Afganisztánban)
UN OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – az ENSZ Humanitárius Ügyeket Koordináló Irodája
UNDP	United Nations Development Programme – az ENSZ Fejlesztési Programja
UNICEF	United Nations Children’s Fund – az ENSZ Gyermekalapja

Tartalom

- I. A NEFE tevékenység intézményi keretei**
- II. A TB 2006. évi határozatainak végrehajtása**
- III. Nemzetközi koordináció**
- IV. Partnerországok**
- V. Humanitárius segélykoordináció**
- VI. Szakmai együttműködés a fejlesztési kapacitás növelése érdekében**
- VII. Kapcsolat a civil szervezetekkel**
- VIII. A társadalmi tudatosság növelése**
- IX. 2007 kiemelt teendői**